

Lapsen kaltoinkohtelu: Miten kuulla, miten kohdata

Julia Korkman

Oikeuspsykologian dosentti (HY), Erikoissuunnittelija,
HEUNIProjektitutkija, Åbo Akademi

Lapsiin kohdistuva väkivalta ilmiönä

Poliisineuvos Kosti Vasa uskoo, että koulujen kurinpito-ongelmiin ja nuorisorikollisuuden kasvuun voidaan vaikuttaa vain ruumillisilla rangaistuksilla.

”Lapsille olisi mahdollisimman vakavasti opetettava, ettei mitään paha saa tehdä ilman kohtalokkaita seurauksia”.

<https://yle.fi/aihe/artikkeli/2009/01/22/lasten-ruumillinen-kuritus-hyvaksyttiin-viela-1960-luvulla>

Poliisilta voimakas viesti vanhemmille: ”Tämä on rikos – harmitonta kurittamista ei ole”

Jaa artikkeli:

Uusi Suomi

Uusi Suomi

US

Luotu: 26.6.2015 12:06

Kuva: EPA / All Over Press

Julia Korkman 2022

stensuojelun-keskusliitto/HerraKoivun...
mista lyömällä | Yle Uutiset...
https://www.lskl.fi/materiaali/lastensuojelun-kesku

Herra Koivuniemi pantu viralta

– 30 vuotta ruumiillisen kurittamisen kieltämisestä

Lastensuojelun Keskusliiton Taloustutkimuksella teettämän kyselyn tulokset 2014
Heikki Sariola

Ruumiillinen kuritus kiellettiin Suomessa 1984

Kahdeksanvuotiaana murhatun Vilja Eerikan tragedia muutti poliisin työtä – lasten pahoinpitelyä koskevat rikosilmoitukset lisääntyneet tuhansilla

MTV live-uutiset
13.2.2022:

<https://www.mtvuutiset.fi/artikkeli/kahdeksanvuotiaana-murhatun-vilja-eerikan-tragedia-muutti-poliisin-tyota-lasten-pahoinpitelya-koskevat-rikosilmoitukset-lisaantyneet-tuhansilla/8353816#gs.p282fr>

ILMOITUKSET LASTEN
PAHOINPITELYISTÄ
NOUSSA

5:29

Julia Korkman 2022

Rikosilmoitukset lapsiin kohdistuvista pahoinpitelyistä ovat lisääntyneet tuhansilla

Ilmoitusvelvollisuus

Lastensuojelulain 25§: lasten ja nuorten kanssa työskentelevillä on ilmoitusvelvollisuus "kun heillä on tehtävässään tietoon tulleiden seikkojen perusteella syytä epäillä, että lapseen on kohdistettu:

- 1) Rikoslain (39/1889) 20 luvussa seksuaalirikoksena rangaistavaksi säädetty teko; tai
- 2) Sellainen rikoslain 21 luvussa henkeen ja terveyteen kohdistuvana rikoksena rangaistavaksi sääädetty teko, josta säädetty enimmäisrangaistus on vähintään kaksi vuotta vankeutta"

Ilmoitusvelvollisuuden kipupisteet

- Lievä vs perusmuotoinen pahoinpitely
 - Perhe avun tarpeessa vai vakavampi tilanne?
- Nuorten suostumukselliset suhteet
 - Ikä- ja kehitysero
- Nuorten epäselvät tilanteet
 - "en ollut varma, halusinko"
- *Konsultoi matalalla kynnyksellä: lapsirikostutkintaan erikoistunutta poliisia tai oikpsyk yksiköitä. Konsultoida voi anonyymisti!*

Suojaikäraja 16 v

- Suomalaisnaisista 30% ja miehistä vajaa neljäsosa oli ensimmäisessä yhdynnässä alle 16-vuotiaana (Finsex 2015)
 - Ruotssisa vastaava tutkimus 2014: 35% yhdynnässä ennen 16 v.
- Valtaosa lasten seksuaalikokemuksista vähintään 5 vuotta vanhemman henkilön kanssa ovat sellaisia, joissa nuori on 14- tai 15-vuotias ja toinen osapuoli nuori aikuinen
 - Iso osa näistä ovat tilanteita, joita nuori ei itse miellä hyväksikäyttönä

Rajoitussännös (HE s 131)

17 §. Rajoitussäännös

Luvussa olisi nuorten keskinäisiä tekoja koskeva rajoitussäännös kuten nykyisinkin. Säännöksen nojalla lapsenraiskauksena, seksuaalisena kajoamisena lapseen tai seksuaalisena hyväksikäyttönä ei pidettäisi tekoa, joka ei loukkaa kohteen seksuaalista itsemääräämisoikeutta ja jonka osapuolten iässä sekä kypsyydessä ei ole suurta eroa. Rajoitussäännöksen tarkoituksena olisi määritellä jatkossakin nuorten vapaaehtoiset keskinäiset seksuaaliset teot rankaisemattomiksi.

- Lähtökohtana syytä pitää, ettei säännös sovellu lapsen ollessa entintään noin kaksitoistavuotias”

Mikä on suuri ero iässä ja kypsyydessä?

- Riippuu henkilöistä ja olosuhteissa
- Yleensä lienee melko selkeää, jos nuorempi osapuoli on alle murrosikäinen
 - Poikkeuksena saattaisi olla tilanne, jossa molemmat osapuolet ovat ylä-asteikäisiä (esim. pian 13 v täyttävä 7-luokkalainen ja juuri 15 v täyttänyt 9-luokkalainen)
- Jos nuorempi osapuoli on lähellä suojaikärajaa, voi hän kuulua samaan kehitysvaiheeseen mutamiakin vuosia vanhemman henkilön kanssa

Nuorta tulee suojata

- Joutumasta hyväksikäytön uhriksi
 - Hän on herkässä ikävaiheessa, usein haavoittuvainen esim painostukselle ja päätöksenteko on kypsymätöntä
- Nuorella on myös itsemääräämisoikeus ja hänellä on näin ollen myös seksuaalioikeuksia
 - Seksuaalinen kehitys on nuoruuden keskeisiä tehtäviä, ja se alkaa ennen 16 vuoden ikää – kuten myös suurehkon vähemmistön osalta jonkinlainen seksuaalikäyttäytyminen
- Oikeus yksityisyyteen
 - Rikosprosessi nuoren suostumuksellisesta suhteesta pakottaa nuorta avaamaan sekä viranomaisille että usein omille huoltajille omia ensimmäisiä seksuaalikokemuksia tavalla, joka rikkoo hänen yksityisyyttään

19 §. Lasta seksuaalisesti esittävän kuvan levittäminen

Lasta seksuaalisesti esittävän kuvan levittäminen

Säännös sisältäisi asiallisesti voimassaolevan rikoslain 17 luvun 10 §:n rikosten tekemisen keuhien tekemuotojen osalta (HE 282/2010 vp, HE 34/2009 vp). Säännös siirrettäisiin rikoslain 20 lukuun, koska säännöksen tarkoitus on suojella yleisen järjestyksen sijaan lasten seksuaalista itsemääräämisyksensä kehittämistä ja seksuaalisen kasvun ja seksuaalisen kehityksen edistämistä. Lisäksi säännöksen sanamuotoja myös "sukupuolisiveellisyys" korvattaisiin termillä "sukupuolisiveellisyttä loukkaava" korvattaisiin termillä "sukupuolisiveellisyttä loukkaava". Säännöksen sanamuotoa muutettaisiin myös niin, että se kattaisi myös "sukupuolisiveellisyttä loukkaava" koskevat teot. Säännöksen 3 ja 4 momenttiin tehtäisiin myös teknisiä muutoksia. Muilta osin säännös säilyisellään. Tarkoitus ei ole säännöksen nojalla rangaista teoista, jotka ovat vapaaehtoisesti toisilleen itseään esittäviä kuvia (LaVM 4/2004 vp).

sti nykyisellään. Tarkoitus ei ole säännöksen nojalla rangaista teoista, vapaaehtoisesti toisilleen itseään esittäviä kuvia (LaVM 4/2004 vp s.

Rikostutkinnan kohteeksi joutuminen voi itsessään vahingoittaa sekä nuoren rikoksesta epäillyn että asianomistajan psyykkistä kehitystä, vaikka myöhemmin todettaisiin, ettei näyttöä rikoksesta ole. Sen vuoksi on syytä korostaa, että ikäeron ollessa vähäinen ei osapuolten kypsyyseroa tai mahdollista itsemääräämisoikeuden loukkausta tulisi ryhtyä selvittämään rikoslain soveltamisen kannalta aiheettomasti. Tältäkin osin soveltuisivat normaalit edellytykset esitutkinnan aloittamiseen (esitutkintalaki 3 §). Edelleen on myös suositeltavaa, että lastensuojelulain 25 §:n

- Ilmoitusvelvollisten tulisi epäselvissä tilanteissa konsultoida poliisia siitä, *“ovatko ilmoituksen tekemiseen velvoittavat olosuhteet kyseisessä tapauksessa olemassa”*
- Konsultoida voi ilmoittamatta ko. henkilön nimeä

Uusi käsikirja lapsirikostutkintaan kokoaa hyvät käytännöt yksiin kansiin

🕒 27.1.2022 13.08

UUTINEN

Poliisi ja THL:n Barnahus-hanke ovat julkaisseet käsikirjan, joka toimii lapsiin kohdistuvien väkivalta- ja seksuaalirikosten tutkinnan kokoavana oppaana. Käsikirjaan on koottu tietoa esitutkinnan toimenpiteistä poliisille.

<https://thl.fi/fi/tutkimus-ja-kehittaminen/tutkimukset-ja-hankkeet/barnahus-hanke>

Julia Korkman 2022

KÄSIKIRJA LAPSIIN KOHDISTUVIEN
VÄKIVALTA- JA SEKSUAALIRIKOSTEN
TUTKINTAAN

13.1.2022

Miia Lehtinen & Maria Rossi (toim.)

Lapsen kaltoinkohtelu voi pitää sisällään

- Fyysinen ja seksuaalinen väkivalta
- Laiminlyönti ja perustarpeiden laiminlyönti
- Henkinen kaltoinkohtelu
 - Huoltoriitojen keskelle jatkuva joutuminen, manipulointia vanhempien taholta – vaikeimmissa tilanteissa verrattavissa henkiseen väkivaltaan
- Väkivallalle altistuminen
- Ihmiskauppaepäily
- Pakkoavioliitot
- Kunniaan liittyvä väkivalta
- Silpominen

Näistä hyvää tietoa THL sivuilla, osin Barnahus-hankkeen verkkokoulussa.

Konsultoi, matalalla kynnyksellä!

- Mitä/miten voi kysyä lapselta epäselvässä tilanteessa → konsultoi oikeuspsykologian/-psykiatrian yksikköä (tai lapsirikostutkintaan erikoistunutta poliisia)
 - *Konsultation på Svenska: HUS eller Vasa (Barns rättspsykiatriska arbetsgrupp)*
- Viittaako oireilu rikokseen? → oikkari
- Pitääkö tehdä rikosilmoitus? → poliisi
- Mitä voi kertoa vanhemmille → poliisi
- Netissä tapahtunut rikos? → oma poliisi / KRP

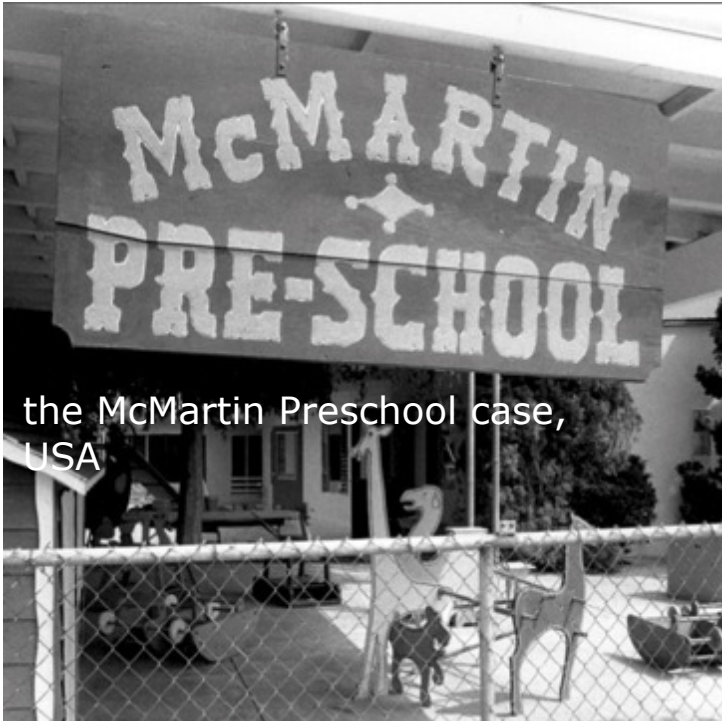
Kun epäily lapseen
kohdistuneesta
kaltoinkohtelusta
herää: Kuinka puhua
lapsen kanssa?

The Kevin case, Sweden

KEVINFALLET Bröderna som unga. SVT Bevaka ☆

Rättspsykolog kritisk: Polisens förhör var tortyr

the McMartin Preschool case, USA

The Outreau case, France

Tunnettuja tapauksia, joissa johdattelevat haastattelut ovat aiheuttaneet oikeusmurhia

The Bjugn case, Norway

Asilo Rignano. Dal 2007 tra arresti e colpi di scena ventuno bambini vittime

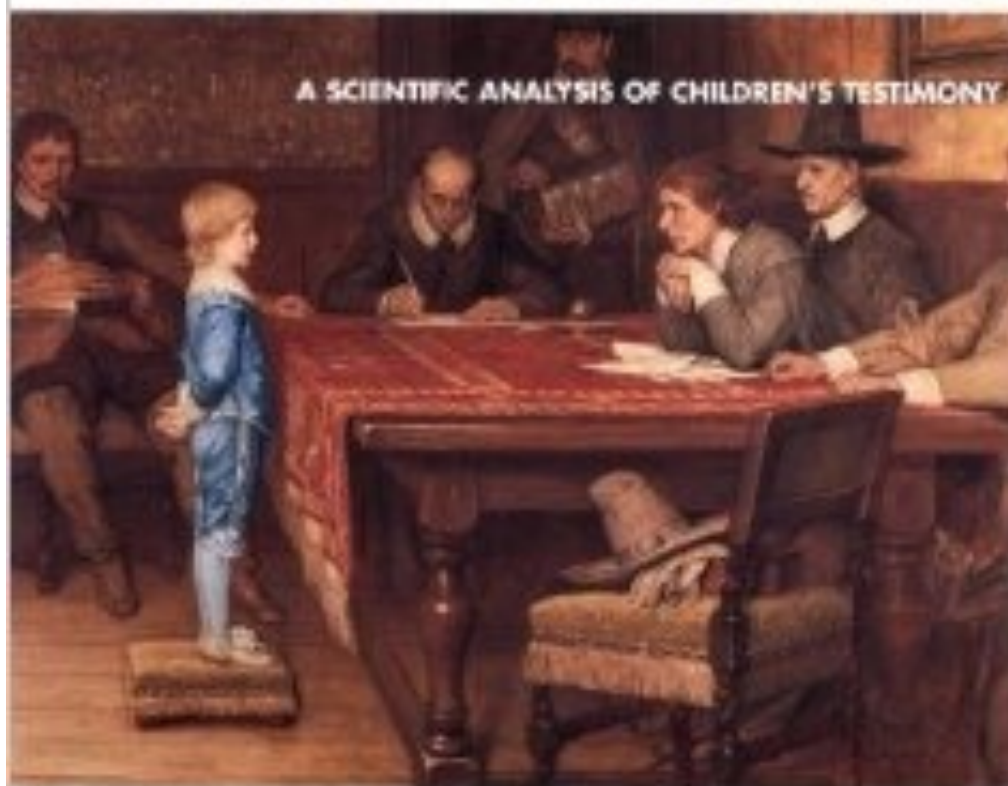

The Rignano case, Italy

Copyrighted Material

Jeopardy *in the* Courtroom

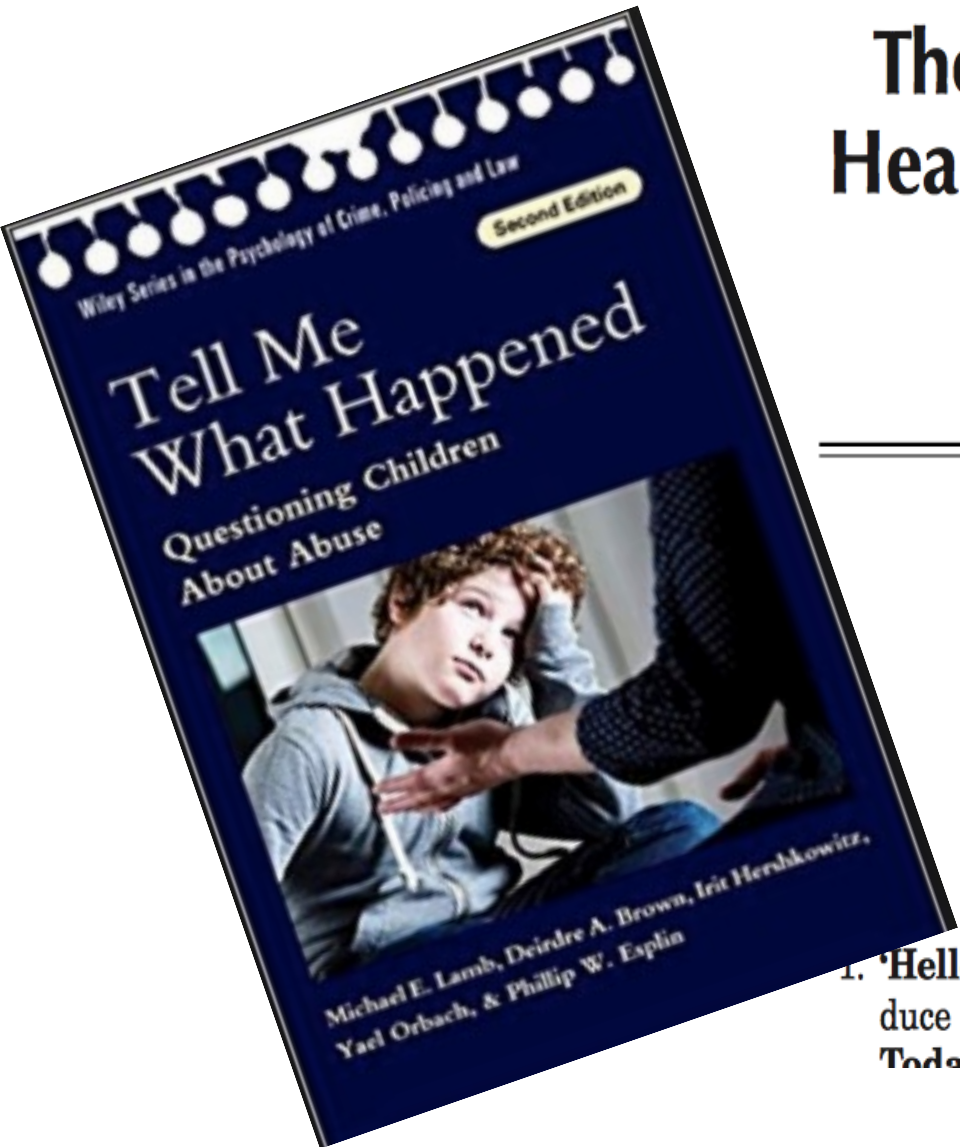
A SCIENTIFIC ANALYSIS OF CHILDREN'S TESTIMONY

Stephen J. Ceci and Maggie Bruck

Copyrighted Material

The National Institute of Child Health and Human Development (NICHD) Protocol: Interview Guide

Professor Michael Lamb
Fellow
Director of Studies in Psychology
College Room: R02
College Tel: +44 1223 3 38874
Dept. Tel: +44 1223 3 34523
Email: mel37@cam.ac.uk
Web: [Department](#)

I. INTRODUCTION

1. Hello, my name is _____ and I am a police officer. [Introduce anyone else in the room; ideally, nobody else will be present.]
Today is _____ and it is now _____ o'clock. I am inter-

Suomalaiset haastattelut

- ennen koulutusta ja ohjeistusta

- Erittäin johdattelevia
- Pääosa informaatiosta haastattelijan tuottamaa
- Kysymykset monimutkaisia
- Tulkintoja lapsen vastauksista ja käyttäytymisestä
- Käytettiin menetelmiä, joita ei kv. Tieteellinen tutkimus suosittelen
- *Lapsen edun nimessä, hyvää tarkoittaen, ja parasta yrittäen*
- Osviittaa siitä, että tilanne parantunut: Heikkilä, 2018; Kaunisto, 2012; Lahtinen et al 2017 todnäk johtuen merkittävistä painostuksista koulutukseen ja ohjeistukseen

KÄSIKIRJA LAPSIIN KOHDISTUVIEN VÄKIVALTA- JA SEKSUAALIRIKOSTEN TUTKINTAAN

13.1.2022

Milla Lehtinen & Maria Rossi (toim.)

Collaborating

Child Forensic Interview Investigating Suspected Psychology Unit for Child

Julia Korkman , Tom Pakkanen & Taina Laajasalo

Chapter | **Open Access** | **First Online: 18 October 2022**
10k Accesses | **13 Citations** | **3 Altmetric**

Abstract

In Finland, specialised university hospital units have been friendly and expert setting for investigating suspected criminal units conduct investigative interviews especially in cases involving particularly vulnerable child victims, and provide expert assistance and theoretical fr

Kuinka kysyä lapselta? (tai keneltä tahansa)

- Avoin: Kerro siitä!
- Mmm? Joo? Okei. Aha.
- Ohjaava: Miksi kuka milloin mikä miten missä
- Kyllä / ei / vaihtoehto: "Onks"
- ~~Johdatteleva: "Sattui varmaan kovasti"~~

Eli ei

~~onko~~

~~olihan~~

~~tuliko~~

~~sattui varmaan kovasti~~

Vaan:

Kerro lisää?

Mitä sitten tapahtui... entä sen jälkeen?

Palataan vielä siihen kun kaaduit, kerro kaikki siitä alusta loppuun

Sinulla on ollut kipua? Mikä olisi mielestäsi voinut aiheuttaa sen?

Lasten johdatteluaikaisuus: tyttö, 4 v

Äiti: Milloin tämä tapahtui?

Lapsi: *Ens tiistaina*

...

Äiti: Milloin se tapahtui?

Lapsi: *En tiedä*

Äiti: Kauan sitten vai?

Lapsi: *Kauan kauan sitten*

Äiti: Siis kauan sitten

Lapsi: *Niin*

Äiti: Ei nyt, kun sä olit iskällä?

Lapsi: *Oli oli, nyt ku mä olin iskällä*

Lapsi on hyvin altis
omaksumaan
vanhemman
näkömyksen:
kuultava erillään!

[Johdattelua käytännössä](#)

Kehityksen vaikutus

- Nuoremmat lapset (erit. esikouluikäiset):
 - Heikommat muisti- ja kielelliset kyvyt
 - Johdateltavuus
- Vanhemmat lapset, teini-ikäiset
 - Hämmentävää aikaa
 - Hormoonit jylläävät ja vaikuttavat käytökseen
 - Riskinotto ongelma, päätöksenteko vielä kehittymätöntä
 - *Aikuisen oloinen*

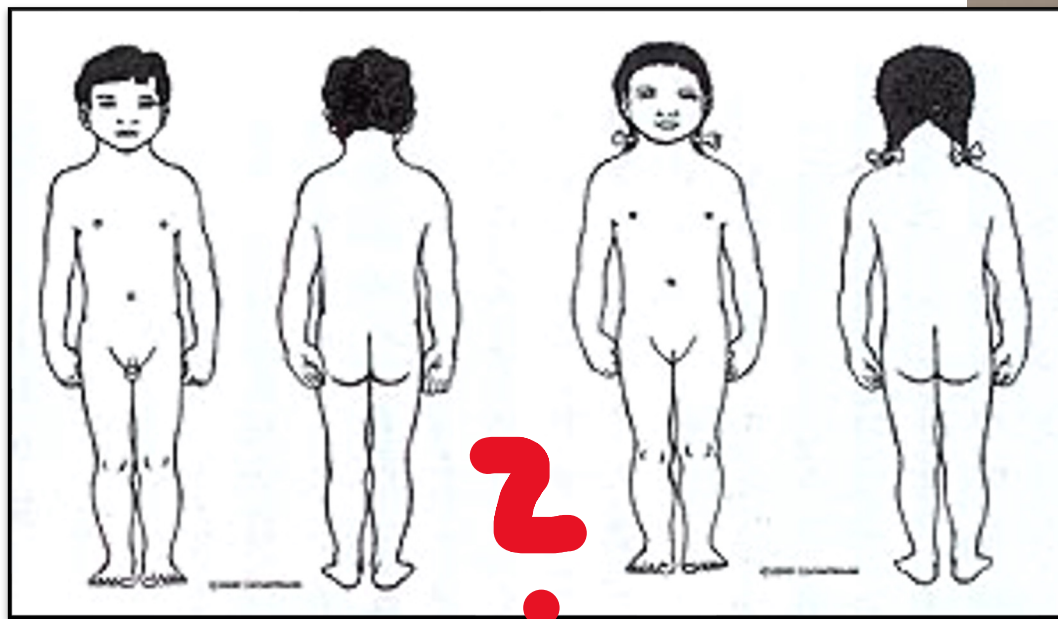
Kieli ja muisti

- Kielellinen ja muistin kehitys riippuvaisia toisistaan: Kyky kertoa tapahtumista kehittää kykyä jäsentää niitä mielessä ja muistaa niitä.
- *Lapsuuden amnesia*: yleisesti ottaen ihminen ei muista ennen kolmatta elinvuotta sattuneita tapahtumia (joidenkin lähteiden mukaan 3.5-4v; vaihtelevuus on suuri ja liittyy kielen kehitykseen).

Apuvälineiden käyttö?

Suomessa EI suositella apuvälineiden käyttöä – näiltä puuttuu tieteellinen näyttö.

Tulkinnan riski!

Ääriviivapiirustus kertomuksen selkiyttämiseksi ja lapsen pyytämisen piirtämään esim. asuntoa voidaan hyödyntää

Aivan keskeisiä epäiltäessä lapsiin kohdistuvia rikoksia:

- Kuinka epäily heräsi?
 - Kuulopuheet, tulkinta, käydyt keskustelut
- Hypoteesit - Voidaanko poissulkea muita selittäviä tekijöitä epäilyn taustalla?
- Aika (kiire/paine)
 - Kiire kuulla lasta mutta tärkeää suunnitella hyvin
- Yhteistyö

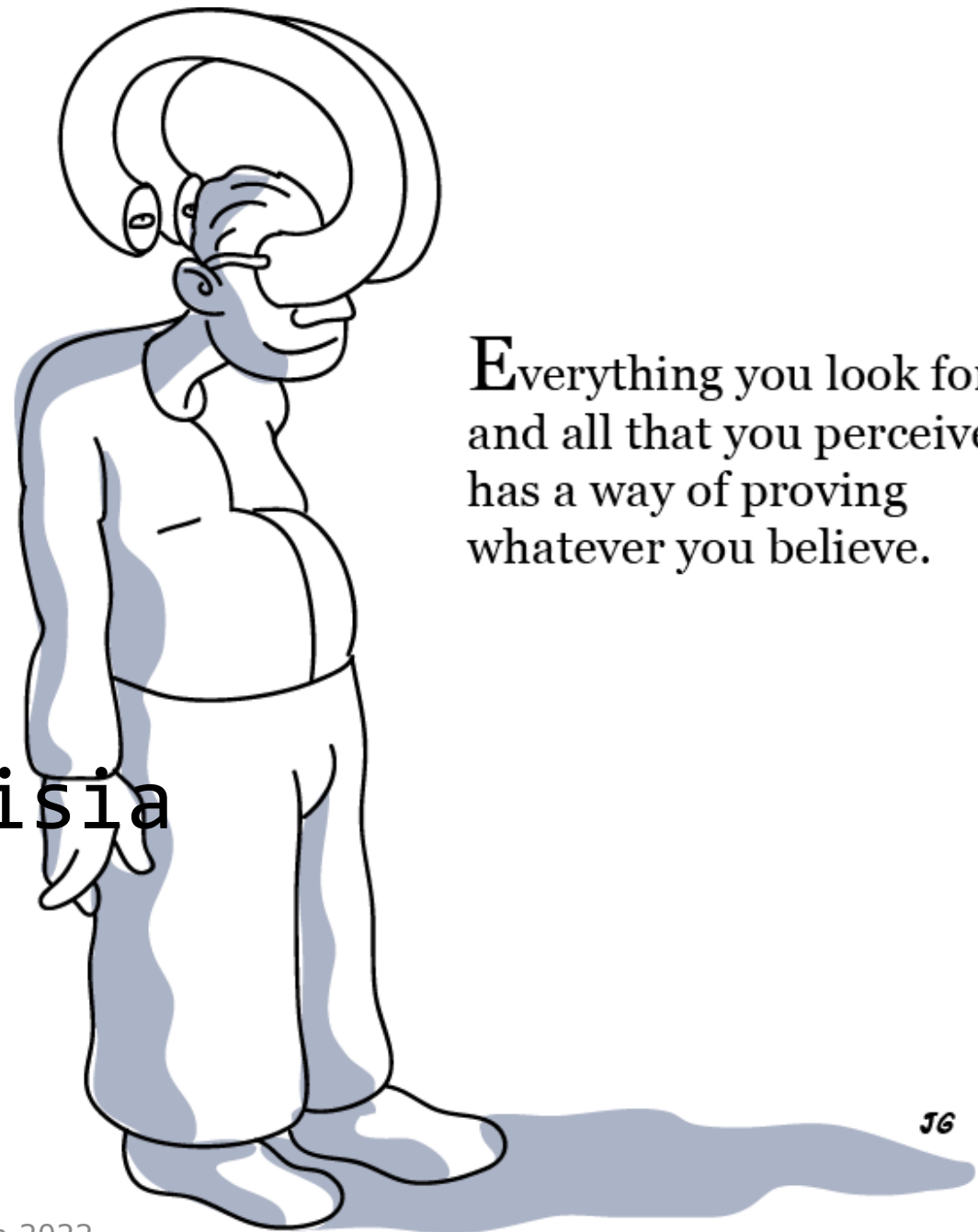
Arvoitaessa epäilyä lapseen kohdistuneesta rikoksesta, *epäilyn syntyhistoria* on avainasemassa

- Miten ja milloin asia on tullut esille?
- Kenelle lapsi on kertonut, miten paljon asiasta on keskusteltu, millä lailla on keskusteltu?
- Mahdolliset tekijät jotka saattaisivat myötävaikuttaa väärään epäilyyn?

Confirmation bias (vahvistusvääristymä)

Etukäteistieto ja ennakkokäsitykset
vaikuttavat tulkintaamme

Huomioi siis vaihtoehtoisia
selityksiä!

Everything you look for
and all that you perceive
has a way of proving
whatever you believe.

Mahdollisia syitä väärin epäilyihin

- Väärinkäsitys
 - Päiväkoti-ikäinen lapsi: "join pissaa äidin poikaystävän pippelistä"
- Lapsen hätävalhe
 - Lapselta kysytään syyttävästi miksi hän on esim. masturboinut /leikkinyt seksuaalissävytteisiä leikkejä / tullut myöhään kotiin, karkkia tai rahaa taskussa jne.
- Huomionhakuisuus
- Lapsen tahallinen syytös
- Huoltoriitaan liittyvä huoli / tahallinen syytös

Ongelma: Mitä lapsi sanoikaan?

- Kertoiko lapsi jonkun asian spontaanisti vai vastauksena suoraan kysymykseen?
 - "*Lapsi kertoi, että...*" voi tarkoittaa lapsen spontaania kertomusta mutta myös vastauksia hyvinkin tarkkoihin kysymyksiin
- Oikeusprosessissa tärkeä arvioida mahdollisimman tarkasti, *miten* lapsi kertoi → dokumentoinnin merkitys!
- Puheiden ja kertomusten tarkka muistaminen kuitenkin lähes mahdotonta
 - Muistikuviin sisältyy myös kuulijan omat tulkinnat puheista ja muistikuvat keskusteluista saattavat merkittävässä osin rakentua näistä

Aiempien keskustelujen selvittely

- Muista, ettet tiedä varmasti miten keskustelu on edennyt
- EI "Kuulin, että kerroit isälle" vaan mieluummin "olen ymmärtänyt että on ollut jotain puhetta isän kanssa"
- EIKÄ: "Kuulin, että olet kertonut hoitajalle" → hoitaja on saattanut "arvata" tai tulkita hyvinkin vahvasti lapsen / nuoren käyttäytymistä
- Lapselle voi todeta, että aikuiset joskus ymmärtävät väärin / on epäselvää mitä mahdollisesti on tapahtunut ja haluat kuulla lapsen oman käsityksen asiasta

Jos lapsi kertoo rikokseen viittaavaa

- Pysy rauhallisena, kuuntele
- Älä kysy liikaa äläkä varsinkaan kysy suoraa / johdattelevia kysymyksiä
 - ~~Eli EI Oliko niin, että... / Onko joku kosketellut sinua tavalla, josta et tykännyt... / Onko jotain seksuaalista tapahtunut~~
 - Voit selventää: *Mitä tarkoitat Xllä?*
- Jos et tiedä mitä sanoa, voit kysyä
 - *"Onko vielä jotain mitä haluaisit minulle kertoa nyt?"*
ja/tai *"Kiitos että kerroit / hyvä kun kerroit / jään miettimään hetken tätä ja voidaan jutella tästä lisää myöhemmin"*

Konkretisoi

- Mitä tarkoittaa lyödä / suudella / rääkätä yms.
- Pienen lapsen vanhemmat valittivat, ettei lapsi syö. He kertoivat, että vaikka mitä tarjoavat, lapsi ei suostu maistamaan
- Kotikäynnillä ilmeni, että ruokailutilanne tapahtui siten, että lapsi istui yksin pöydässä ja isä syötti takaa
- Konkreettisesti olisi voinut kysyä: kerro ruokailutilantesta, miten te istutte, miten lasta ruokitaan tai miten hän syö?

Ole läsnä ja kuulolla - avoimesti!

- Paras edellytys sille, että lapsi pystyisi kertomaan vaikeista kokemuksista, on se, että hänellä on ympäristössään aikuisia, joilla on aikaa hänelle.
- Nuorten kouluikäisten ja alle kouluikäisten lasten kohdalla tarkkojen kuvausten saaminen yhden keskustelun aikana on usein haastavaa.
- Jos lapsi kertoo jotain huolestuttavaa joka kuitenkin jää epäselväksi, odota seuraavaa sopivaa hetkeä tai järjestä hetki jolloin voit puhua lapsen kanssa kahdestaan ja pyydä kertomaa uudestaan
 - *Mitä tarkoittit kun sanoit että... Kerro lisää siitä mitä sanoit...*

HUOM:

Tästä lisää Barnahuswebinaarissa: Mitä tehdä, jos epäilee lapsen kohdistunutta väkivaltaa

- Kuuntele lasta, mutta vältä yksityiskohtaista kyselyä
- Pyydä lapsi selittämään mitä hän tarkoittaa, jos jokin kohta jää epäselväksi
 - Mitä tarkoitat "X":llä
- Vältä sellaisten asioiden esille nostamista, joita lapsi ei ole itse maininut
 - Lapsi: Hän on huutanut ja tehnyt pahempaa
 - Aikuinen: ~~Onko myös lyönyt?~~
→ Kerro siitä / mitä pahempaa?

- Kirjoita heti ylös mitä lapsi on sanonut
 - Lapsen omia sanoja hyödyntäen!
 - Älä tulkitse
 - Kirjaa myös esittämiäsi kysymyksiä
- Vältä keskustelemasta asiasta muiden kanssa lapsen kuullen
- Lapsen edun mukaista on, että mahdollisesti selvitettävästä epäilystä huolimatta, muu arki lapsen ympärillä pysyisi mahdollisimman tavallisena

“Every interaction is an intervention”

(Psykologi Karen Treisman)

- jokainen kohtaaminen on mahdollisuus vaikuttaa
- Lapsi tai nuori, joka on rikoksen kohteeksi joutunut, on silti ensisijaisesti oma itsensä omine vahvuuksineen ja tarpeinen
 - Lapsi ei ole ensisijaisesti uhri – tämä tärkeä koko hänen ympäristönsä tiedostaa
- Lapsi on sensitiivinen tavalle, jolla ympäröivä yhteisö hänet näkee
- *Sinä pystyt tähän, ja mina olen sinun kanssasi*
- *Et halua tästä puhua nyt? Se on ihan ok, ei ole pakko. Olen täällä jos myöhemmin haluat jutella.*

Kiitos, tack!

julia.korkman@heuni.fi
[@jkorkman](#)

 [@heuni_institute](#)

 [@heuni_institute](#)

 www.heuni.fi